GOD. IV. 10. maja 1920. ZAGREB 22. ijara 5680. BROJ 13.

הירהדי טעלט

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB. ILICA BROJ 31 III. KAT. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60·—, POLUGOD. K 30·—, ČETVRTGO K 15·— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Židovskome narodu!

Po odluci velikih sila židovska je narodna domaja unapredak dio novog svjetskog poretka. Mandat za Palestinu i skrb oko obnove židovske Palestine povjeren je Velikoj Britaniji, državi, koja je prva javno proklamirala nerazrješivu vezu između židovskoga naroda i židovske narodne domaje. A cijonistička je organizacija, kao zastupnica i predvodnica židovskog naroda, kao prva na se uzela teret velike zadaće, koja se sad srećno ostvaruje.

Cjelokupno se židovstvo u ovome času ujedinjuje u radosti, ponosu i zahvalnosti. Velikim državnicima i narodima, u čije su ime oni radili, kad su popravili prastaru nepravdu, židovski je narod obvezan na veliku harnost Ne će tek riječi biti njegovo blagodarenje. Židovski je narod odlučio, da u Palestini doprinese svoj dio uzvišenom djelu čovječnosti, da dade svoj prilog, koji će da bude dostojan njegove prošlosti. On će napregnuti sve sile, da u židovskoj Palestini sagradi društvo, koje će se osnivati na pravednosti za pojedinca i za socijalnu zajednicu i koje će biti centar za izmirenje i bratimljenje svih naroda. Židovski genij, priveden opet židovskom tlu, obnovit će na toj osnovci veliku predaju židovskih proroka.

U cijelom svijetu židovski je narod dao spontano izražaja oduševljenoj radosti nad konačnom svojom emancipacijom. Cijonistička organizacija dat će u podesnom času poticaje za daljnje slave, kako dolikuje ovome danu koji je jedan od najvećih u našoj povijesti. No za sve Židove je ovaj čas radosti ujedno i čas najpožrtvovnije priprave. Svaki od nas posvećen je slavnome djelu obnove židovske Palestine. Nijedan napor ne će biti pretežak, nijedna žrtva prevelika. U tom duhu slavimo dan sretnog oslobođenja. U tome duhu poći ćemo na djelo, na neminovni rad, koji nas čeka.

Egzekutiva cijonističke organizacije.

Iza odluke.

Teški dani narodne nesreće, židovske sefire, ove su godine kanda bili još teži. Još nijesu bile zacijelile rane, što su ih neprestani pogromi zadavali istočnom židovstvu, nastao je silni pritisak antisemitizma, koji se poput jakog vala širio od istoka prema zapadu i prijetio, da će uništiti i onaj malen dio židovskoga naroda, koji je još ostao netaknut i koji je svim svojim silama nastojao, da ublaži nevolju svoje braće na istoku, kad nam stigoše tužne vijesti iz Palestine. Događaji u Tel Haju i Jeruzalimu duboko se kosnuše cjelokupnog židovstva, a napose palestinskoga Palestinsko židovstvo odredilo je za žrtve palih kod zadnjih nemira u znak žalosti dan posta. U dubokoj tuzi sakupljenima u sinagogi objavio je Usiškim veselu vijest o zaključku glede Palestine u San Remu. Post bi prekinut, a narod pošao je do Kotel Maravi, ostatku staroga hrama, gdje Židovi kroz 2000 godina mole za povratak u zemlju otaca. U usrdnoj molitvi sve je ničice palo na tle i ljubilo palestinsku zemlju. A šofar objavio je narodu, da je nadošao čas narodnog oslobođenja i započela nova epoha u povijesti židovskoga naroda.

Zaključkom u San Remu dobilo je židovsko pitanje svoje međunarodno rješenje. Židovstvo priznato je kao narod. Priznato je neosporno istorijsko naše pravo na Palestinu. Palestina je židovska, ona će biti od sada domaja židovskoga naroda, a mi prestajemo biti beskućnici, koji nemaju nigdje svoj oslon, koji su svagdje tek trpljeni gosti, a nigdje nisu smjeli uhvatiti čvršćeg korjena. Konferencija mira u San Remu podijelila je mandat nad Palestinom Engleskoj, onoj državi, koja je kao prva primila zahtjeve židovskoga naroda i zadala svoju riječ, da će ostvariti san židovskoga naroda. Engleska je —u to mi i nismo sumnjali — iskupila svoju riječ, a mi smo isto tako duboko uvjereni, da će i njezina djelatnost kao mandatarske vlasti ići za tim, da židovskome narodu pomogne, da što prije i bolje izvrši djelo obnove, da uskori preporod zemlje i naroda. Danas još ne poznajemo detalje statuta, koga Engleska ima da izradi za upravu Palestine i osiguranje osnutka židovske narodne domaje u Palestini. Znamo samo, da smo doživjeli veliki istorijski čas, u kojemu je židovski narod dobio novih mogućnosti, mogućnosti, koje za nas znače ostvarenje našega cilja, a čije će granice biti određene našim radom i našom voljom. Energija, koju ćemo nasmoći, snagu, koju ćemo imati na raspolaganju, sredstva, koja ćemo namaknuti, bit će mjerilom našeg shvaćanja, pokazat će dubinu našeg uvjerenja. Oduševljenje, koje je ovladalo židovskim narodom morat će da bude stvaralačko, ono će da stavi u gibanje naše radničke mase, pokrenut će našu omladinu, koja će svoju fizičku snagu i moralnu energiju staviti u službu rada izgradnje nove narodne domaje.

Obnova Palestine, djelo narodnog oslobođenja, tražit će od nas velikih naprezanja. Goleme zadaće valja riješiti, silna sredstva prirediti, izabrati ljudski materijal, koji će biti podesan da izvrši veliko djelo. A veliko djelo očekuje svijet od nas, velikom djelu nada se naš narod. Nešto, što istorija još nije vidjela, kanimo provesti. Jedan narod razasut po svijetu, odvikao poljodjelstvu, s anormalnim ekonomskim i duševnim razvitkom, valja opet sljubiti sa zemljom i omogućiti mu zdravi prirodni razvoj. Nešto novo osjećamo da ćemo stvoriti i svijesni smo sebi svih poteškoća. Znamo, da preporod naroda i obnova zemlje traže od nas velikih naprezanja i silnih žrtava. Sve što smo do sad učinili — i ako je bilo veliko mjereno s dosadanjim mjerilom — tek je neznatno i sitno. U ovom času valja da dokažemo, da ćemo biti kadri izvršiti djelo za kojim smo čeznuli i za

koje se pripravljamo, jer sad znamo da imademo mogućnosti, kojima se trebamo samo poslužiti, da postignemo cilj. O nama zavisit će, kako ćemo udesiti svoju budućnost.

Vodstvo cijonističke organizacije u potpunoj svijesti odgovornosti za budući rad obraća se apelom na židovski narod u očekivanju, da će svaki Židov spoznati važnost časa i svim svojim silama doprinjeti k djelu izgradnje narodne domaje. Nijedna žrtva ne smije danas biti prevelika, ni jedan napor pretežak. U svečanom raspoloženju, koje ispunja duše naše, poći ćemo na rad uvjereni, da će ujedinjeni židovski narod nasmoći sredstva, da ostvari svoju čežnju, da će židovskim radom Palestina postati narodnom domajom židovstva.

Ljudi i brojke.

Svake godine u zimi nastupa u životu zagrebačke izraelitske bogoštovne općine neko teško razdoblje, vrijeme poniženja, vrijeme sramote. Radi se o odmjerivanju bogoštovnog poreza i o prizivima protiv njega. Imade tu preko dvjesta priziva prizivaju oni najbogatiji ljudi, kod kojih i maksimum poreza, 4000 kruna godišnje, ne može imati nikakova značenja u njihovu godišnjem budžetu, jer njihov opći porez iznaša mnogo stotina hiljada kruna, a imetak na milijune. Prizivaju ljudi, čiji bogoštovni porez iznaša nekoliko stotina, možda i ispod jedne stotine kruna, i to sve u najoštrijim riječima, punim uvreda za općinu, predstojništvo, procjembeno povjerenstvo, za samo židovstvo, grožnja i prijetnja s pokrštenjem. Pa kad se već dovrše sve te rasprave, kojim čovjek štono doista ljubi svoje židovstvo, ne može pribivati, a da u dnu duše ne zajauknc, dolaze bezbrojne opomene, predstavke, ovrhe...

Brojke se konačno slažu u općinskom proračunu, prihod se podudara s rashodom, nu zar smo ljudi, ako hoćemo ovako na ovoj bazi dalje graditi kućanstvo svoje općine?

Zagrebačke židovske općine ne sačinjavaju poreznici, koji nevoljko, prisiljeno doprinašaju svoj porez, već to židovstvo sačinjavaju hiljade ljudi, staro i mlado, muško i žensko, koje svojevoljno, pored svih protuakcija, poteškoća, zapostavljanja, progona hoće i žele u tom židovstvu živjeti. Nijesu ljudi krivi, ako ovakovo baratanje s brojkama ne vrijedi; ne moramo i ne smijemo biti pesimiste u židovstvu, ako je naša organizacija zastarjela, kao pred stoljećima.

Naše židovstvo po svojoj biti ne podnaša sile, naše židovske općine ne mogu i ne smiju biti miniaturne slike gradskih općina. U našem židovskom životu nije dovoljan rad jednoga čovjeka, ne mogu i ne smiju sve funkcije biti koncentrirane u nekolicini, već treba žive, požrtvovne saradnje sviju...

Nema valjda u svjetskoj povjesnici primjera progonima, kao što već blizu godinu dana proživljuje židovski narod u Ugarskoj. Umorstva, torture na dnevnom su redu. Židovi su istjerani iz svih škola, iz javnih služba, onemogućuje im se svaka privreda. Židovi u cijelom svijetu predvidjeli su već dugo strašnu reakciju. »Židov« pisao je već 1. augusta 1918.: »Ako svi znaci ne varaju, dobit će »Judeomadjari« doskora svoju lekciju«, a 17. rujna 1918.: »Ugarsko židovstvo morat će odlučiti ili da nestane ili da se osvijesti.«

Magjari Mojsijeve vjere znali su kod svake zgode naglasiti, kako su Židovi najveći patriote, najviše magjarizuju imena, najviše kod njih raste magjarizacija, brojke su bile za »Egyenlöseg« krasne.

A ljudi?...

Židovi, ona masa, onaj narod židovski nije ni u ovim teškim danima progona zatajio. Došle su istina vijesti, da su pokrštenja silna, da Židovi ostavljaju vjeru otaca, ta sam katolički biskup dr. Nemes davao je potvrde pokrštenim Židovima, da su oni zbilja dobri kršćani, da se tako spase od pogroma.

Vodje Magjara Mojsijeve vjere malo ne svi su ostavili svoj narod. Od ono 300.000 Židova u Budimpešti njih je oko 10.000 primilo krst. Židovska aristokracija, predsjednici velikih banaka, mnogi, koji su u oficijelnom židovstvu kroz decenije imali reprezentativna mjesta, sve ono, što smo uvijek nazivali Judeomagjarima, nije u tim teškim danima progona imalo snage, da se bori za svoje uvjerenje.

Brojke djeluju u Budimpešti porazno, brojčano je to gubitak, ali ljudi, ogromna većina Židova u Budimpešti, skoro svi u provinciji ostali su i formalno u tim teškim danima u židovstvu, bolje, jače, čvršće nego ikada.

Kad je tako jak židovski osjećaj i za vrijeme najvećih fizičkih i moralnih progona, zar može onda zbilja bogoštovni porez u našoj općini biti razlog tim neugodnim scenama?

Istina, nijesu ni kod nas ostale brojke ugodne.

U našoj općini istupilo je iz jevrejske vjeroispovijesti:

1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.
10	10	8	13	18	43

a u prva četiri mjeseca ove godine 20!

Ali kraj tih brojeva imade još ljudi; ta mi, koji radimo u zagrebačkom židovstvu četvrt vijeka, znademo, kako malo je onda bilo interesa za židovsku kulturu, književnost, jevrejski jezik. Znamo, kako smo teško mogli osnovati literarne sastanke i potporno društvo — a danas cvatu i napreduju tolika i tako raznovrstna židovska društva.

Danas, kad smo doživjeli ovu veliku manifestaciju za Erec Jisrael u sinagogi, sjećamo se one male šačice, koja smo iza Herzlove smrti prvi put u Zagrebu održali cijonističku skupštinu. Teže je bilo onda sabrati za Narodni fond 240 kruna — upis u zlatnu knjigu — nego danas milijun kruna.

Pa zar da je zbilja u općini nestašica novaca zapreka radu?

Za svoje starce daje općina od svog dohotka godišnje 80000 kruna, a stanovnici Schwarzova doma se tuže i nezadovoljni su.

Uzalud mi mladji u općini već godine i godine tražimo, da se Schwarzov dom odijeli od općine —neka se osnuje posebno društvo i biti će sredstava koliko treba. Nitko ne će pustiti, da nam naši nemoćnici stradaju, a oni, koji su možda pri porezu najviše rogoborili, najviše će u tu svrhu doprinijeti. Samo treba ljudima dati prilike za saradnju.

Koliko i kako dugo se već piše i govori iz naših redova o potrebi židovskog dječjeg doma, židovskog sirotišta! U općini se drže ankete, osnivaju zaklade; i doskora će se osnove oživotvoriti, samo što to ide već tako godine i godine, a ne daje nam se prilike, da se zbilja taj dom osnuje.

Hram naš formalno propada — strop propušta kišu — općina nema sredstava za popravak. Pa zar ne bi ti ljudi, koji polaze taj hram, koji u njem imaju sjedala, dali ta potrebita sredstva, ako bi to netko organizirao? Ta tim ljudima nije valjda dostatan doprinos, što su im nekad ocevi kupili to mjeto za 400 kruna.

Treba li nastaviti s nabrajanjem tih zadaća općine?

Zar nema prva židovska općina u Hrvatskoj, jaki centar cijelog židovstva u Jugoslaviji kulturnih zadaća, zar se ne treba brinuti za školstvo i učitelje, za književnost i povijest?

Zar ne mora naša zagrebačka općina raditi za naša prava, za našu ravnopravnost?

Pa ne traže li danas prilike od svake židovske korporacije sasvim drugi, opsežniji rad, nego prije pola vijeka?

Široko je polje za svakog; kojoj god struji pripada, svaki je Židov dobro došao.

Ne radi se tek o upravi; ne radi se o prisilnoj korporaciji, ni o prisilnom odmjerivanju poreza, već o ljudima, koji za svoje židovstvo rado i svjesno doprinašaju žrtve.

Ogromna većina naših Židova i ne misli na to, da bi prestali živjeti kao Židovi. Uz ove prilike ne smije više doći do ovakovog prisilnog oporezovanja, mora prestati letargija naše općine.

Treba zagrijati interes svih za općinu, svih onih, koji ma u kojoj pozitivnoj formi još osjećaju za židovstvo. Ne smije tu da odlučuje financijska snaga pojedinca: zato trebamo u općini svakako opće izborno pravo. Tko svoje židovstvo smatra tek nesrećom ili suvišnom nuzgrednom stvari, ne spada u naše općinsko predstojništvo, pa dao makar i koliko mu drago novaca. Ne smiju brojke odlučiti, već ljudi.

Naše novo predstojništvo ne smije više biti stvoreno dogovorom nekolicine. Široke mase imaju odlučiti, one široke mase, na čijoj saradnji moramo sazdati naš budući rad, ako ne ćemo, da nam brojke budu uvijek poraznije. Neka ne bude od saradnje nitko isključen, tkogodj želi raditi za židovstvo i zato trebamo proporcijsko izborno pravo, da bude zastupnika svake struje — radikalnih i konzervativnih, cijonista i necijonista, starih i mladih, dosadanjih i novih, ali neka ti ljudi ne budu tek članovi upravnog tijela, neka ne bude rad tek formalan, birokratičan, neka to bude skup tridesetšestorice, koji žele za svoje, za naše židovstvo raditi »behol levavha, uv'hol navšeha uv'hol meodeha.«

Dr. Lavoslav Šik.

Iz židovskog svijeta.

Rezolucija bogoštovne općine u Wienu povodom zaključka u San Remu. U plenarnoj sjednici predstojništva izraelitske bogoštovne općine u Wienu, koje je u pretežitom dijelu asimilantsko (u predstojništvu je samo 5 cijonista), stvorena je povodom zaključka u San Remu ova rezolucija:

Službena vijest iz San Rema, sjedišta vijećanja mirovne konferencije, javlja nam, da su aljirane sile zaključile, da se još za vrijeme rata dana izjava engleske vlade, poznata kao Balfourova deklaracija, prema kojoj ima Palestina postati narodnom domajom za Židove, inkorporira mirovnom

ugovoru s Turskom i mandat nad Palestinom povjeri Velikoj Britaniji. Još nisu poznate potankosti o novom poretku u Palestini, ali već sama činjenica, da velike sile, u čijim je rukama danas sudbina Evrope, izvršuju na rasutom židovskom narodu što pravda iziskuje, i time hiljadama i hiljadama Židova, koji su baš u ovom času u zemljama, gdje žive u velikim masama, izvrženi najžešćim progonima i potlačivanju, otvara novo utočište, gdje će moći da žive i da se razvijaju prema svojim osebnostima pod zaštitom lige naroda, pobuđuje svagdje, gdjegod Židova imade, osjećaj iskrene radosti i dubokog zadovoljstva. Tom srdačnom veselju daje od sveg srca izražaja i predsjedništvo izraelitske općine, koje djeluje na prolazu između istoka i zapada, te kao prvo osjeća djelovanje pogroma na istoku i struju bjegunaca sa zapada. Neka se obistine u savezu s vijesti dana obećanja velikih sila, da se, kao što će u Palestini zajamčiti svim stanovnicima svete zemlje potpunu i efektivnu jednakopravnost, očuvaju netaknuto građanska i politička prava Židova u dosadanjim obitavalištima.

Afera nadrabina Imanuela Löwa. Sijedi nadrabin dr. Imanuel L ö w, poznati židovski učenjak, uapšen je u Segedinu, jer je osumnjičen radi veleizdaje. On se navodno izjavio pred dva holandejska novinara o prilikama u Ugarskoj, te o osobi Horthy-a, i taj interview izašao je u »Nemzeti Ujsag«. Dr. Löw odlučno poriče, da je dao ovakove izjave o prilikama u Ugarkoj. On je na pitanje o progonima protiv Židova u Ugarskoj izjavio, da se u gradu govori o jedinom slučaju inžinira Müllera, a o osobi Horthya uopće nije govorio. Antisemitski zastupnici u parlamentu interpelirali su u toj stvari i traže glavu dra. Löwa. Međutim je »Allgemeen Handelsblad« otkrio ulogu dopisnika H o l o s s y-a, te u oduljem članku raskrinkao kao agent provocateur, radi čega je i uredništvo od januara 1920. prekinulo svaku vezu s njime. Taj gospodin — pokršteni Židov — rodom iz Madžarske, predstavio se kao inozemac dru. Löwu te razgovarao s njim, dok njegov pratilac, Holandez N y p e l s, nije do danas ništa svome listu javio o ovom razgovoru. Holossy bio je u službi Karoly-a, a poslije Bele Kuna, dok se sad stavio na raspolaganje madžarskim antisemitama. I nadrabin amsterdamski O n d e w y c e r u jednom brzojavu na Horthy-a upozorava da Holossy nije ništa drugo no agent provocateur, koji će pisati prema tome, da li je na vladi Karolyi ili Kun, Friedrich ii Horthy. Nypels, koji je međutim stigao u Beč, odlučno poriče sve navode madžarskih listova, koji njega navode kao glavnog svjedoka. Potpuno je izmišljeno, da je on rekao, te u Ugarskoj ne vlada bijeli teror. Nakon svega što je vidio i čuo, duboko je uvjeren, da u Ugarskoj bijesni bijeli teror.

Afera dra. Löwa jedna je od onih, koji se danomice ponavljaju otkad je u Ugarskoj zavladalo hrišćansko-nacijonalni smjer. Pa ipak se taj »slučaj« razlikuje od drugih i po motivima i po osobama, koje su ga konstruirale. Motivi su jasni. Madžarska mafija htjela je jednim udarcem da pogodi cijelo židovstvo u Ugarskoj i da ga smjesta obori. Inozemstvu, koje je jasno pokazalo, da ima malo simpatija za novi kurs u Madžarskoj valja dokazati, da su Židovi veleizdajnici, te da je narodni gnjev opravdan. U unutrašnjosti treba iznova raspirivati narodnu mržnju i provocirati je. A u tu svrhu bio je najpodesniji segedinski sijedi nadrabin dr. Löw, koji je do jučer slovio kao najveći parijota. Sina znamenitoga Leopolda Löwa (optuženoga 1848. radi veleizdaje), koji je uveo madžarsku propovjed u sinagogama, vodu asimilanata, trebalo je prikazati kao izdajicu domovine, koji zablaćuje sve, što je Madžarima sveto. Za sve to našao se i podesni individuum, novinar Holossy. Na temelju njegovog pisanja uapšen je dr. Löw, a kako doznajemo, vodit će istragu iz Budimpešte dobro poznati natporučnik Pronay te već unapred znamo, kakav će biti rezultat njegove istrage. Vode asimilanata i ovom su se zgodom nemuževno držali, te smjesta napustili štovanoga i obljubljenoga vodju. Paul Sandor htio je već u sjednici parlamenta, kad se povela riječ o toj aferi, odreći se dra. Löwa, a nadrabin je Hevesi u propovjedi najavio, da će obistini li se vijest, prirediti veliku patrijotsku demonstraciju Židova protiv »veleizdajnika dra. Löwa«. Sva židovska javnost s napetošću očekuje daljnji razvoj ove afere

Predstojništvo bogoštovne općine u Wienu protiv antisemitskih događaja u Ugarskoj i Austriji. Predstojništvo bogoštovne općine u Wienu primilo je na svojoj sjednici od 29. aprila slijedeću rezoluciju:

Predstojništvo bogoštovne općine u Wienu upozorava sveukupno kulturno čovječanstvo na zločine, koji su počinjeni na Židovima u Madžarskoj uz pripomoć časničkih odjela, koji su u državnoj službi, a da se oblasti nisu ni maknule. Nadalje na progone., kojima su izloženi židovski sveučilištarci, kojima je onemogućeno nastaviti svoje nauke, te moraju seliti u inozemstvo. Ovu kulturnu sramotu ne može do odobrava itko u civiliziranom čovječanstvu. Dok čovječanstvo mirno gleda ove događaje, protivne svakoj kulturi, stvara se za nj velika pogibao za mir cijeloga svijeta, a djeluje, kako to dokazuju događaji na bečkom sveučilištu, tako, da bodri sve one, kojima je stalo do nemira, da nekažnjeno čine isto kao i u Ugarskoj. Predstojništvo prosvjeduje sa svom odlučnošću protiv svake namjere, da se isključe Židovi sa bečkog sveučilišta, te apelira na austrijsku vladu, da poduzme protumjere protiv presizanja peštanskog kurza u Austriji, a pozivlje vlasti, da događajima u Madžarskoj, koji su na ruglo i sramotu cjelome svijetu, čim prije energično učine kraj.

Izbori za parlamenat i senat u Čehoslovačkoj. Židovske listine u Čehoslovačkoj dobile su kod zadnjih izbora 79.254 glasova, a da ipak nije izabran nijedan židovski kandidat, jer židovska listina nije ni u jednom izbornom kotaru dobila propisani minimum od 20.00 glasova. Ta činjenica najbolje pokazuje golemu nepravdu toga na oko takó demokratskog izbornog reda. Uslijed izborne geometrije, koja je bila vrlo nepovoljna za Židove, ostaje tako znatan minoritet bez ijednoga zastupnika. Moramo to žaliti i u interesu same države, koja je priznanjem židovske narodnosti i njezinog zahtjeva na međunarodno garantirana prava manjina dokumentirala svoje pravedno osjećanje i shvaćanje, a koja sad nema mogućnosti, da čuje u zakonitom narodnom predstavništvu zastupnike ove manjine.

Ma da židovska listina nije dobila nijednog zastupnika, izbori su velik moralni uspjeh, jer su brojčano pred javnosti jasno dokazali važnost židovskog minoriteta u državi. Praški »Selbstwehr« piše o izbornom rezultatu među ostalim:

Ko poznaje sve zapreke i poteškoće zna, da nije fraza, ni puki izgovor, kad tvrdimo, da rezultat izbora za nas znači velik narodni uspjeh. 80.000 glasova, koji su predani za židovsku listinu, znače, da je više od polovice svega židovstva u državi slijedilo svome židovskome instinktu, te se odlučilo za budućnost židovstva pored svega terora, psovanja i izrugivanja. Više od polovice čehoslovačkog židovstva, za koju se moglo pred jedno deset godina reći, da je s rijetkim iznimkama za židovstvo izgubljena, našla je opet put k židovstvu; ostala je vjerna svetoj svojoj prošlosi, a židovska svijest, koju su gotovo sasvim izgubili, opet je probuđena. Naš je pokret u razvitku; on je pokret omladine. Što je danas još moralni uspjeh, bit će sutra faktični uspjeh.

Priznanje židovske narodnosti u Čehoslovačkoj. Odbor židovskih delegacija kod mirovne konferencije upravio je čehoslovačkom ministru spoljašnjih posala dru. Benešu ovaj dopis:

Gospodine ministre!

Židovsko narodno vijeće u Čehoslovačkoj obavijestilo nas je, da je čehoslovačka vlada u svome obrazloženju osnove ustava priznala židovsku narodnost i da je postigla odobrenje narodne skupštine za ovo priznanje.

Dozvolite nam, da Vam kažemo, s kolikim srdačnim zadovoljstvom pozdravljamo ovaj događaj, koji smatramo dokazom velikoga razumijevanja narodnih težnja.

Kad zemlja, u kojoj narodni problemi idu medju najpreče i gdje su izazvali čitavu jednu granu znanosti, rješava ove probleme u duhu pravednosti, doprinaša ona time također k sporazumu naroda i k njihovom harmoničnom zajedničkom živovanju. Gajili smo vazda velike simpatije za osobodjenje drugih naroda, jednako kao i za svoje. Kad je čehosovački narod poslije dugih patnja konačno ugledao slobodu, radovali smo se dvojako ovoj historičkoj promjeni, kako za čehoslovački narod tako i za to, što je to bio uspjeh i našega ideala.

Radosno konstatujemo, da je čehoslovačka vlada izvela iz slobode svoga naroda konsekvencije, koje dovodi za sobom njegova sloboda i za slobodu drugih naroda.

Ugodna nam je dužnost, da saopćimo Vam osjećaje, koji nas obuzimaju kod te prilike i molimo, gospodine ministre, da primite uvjerenje naše učtive odanosti.

Nahum Sokolov, predsjednik.

Iz cijonističkog svijeta.

Svečana sjednica cijonističke egzekutive u Londonu. Neposredno iza toga kad je stigla vijest iz San Rema, da je mirovna konferencija udovoljila cijonističkim zahtjevima, sastali su se članovi cijonističkog vodstva, koji borave u Londonu, činovništvo i predstojnici engleske cijonističke federacije na svečanu sjednicu. Gosp. G o l d b e r g otvorio je sjednicu jevrejskim govorom i proglasio, da je mirovna konferencija u San Remu priznala pravo židovskog naroda na Palestinu. Balfourova deklaracija bit će sastavnim dijelom mirovnog ugo-

vora. Nadošao je dan, za koji je cijonizam radio dvadeset godina, a židovski narod trpio kroz dvadeset stoljeća progone i pogrome, a da nije nikada izgubio vjeru u svoju obnovu. Zadnje su nedjelje i mjeseci bili nesnosni.. Iza ukrajinskih pogroma slijedili su izgredi u Jeruzalimu. Ali to su bili bolovi prije narodnog preporoda. Govornik sjeća se Herzla (skupština ustaje) **i zahvaljuje Weizmannu i Sokolovu**, čija će imena ujedinjena ući u povijest poput imena Ezre i Nehemije.

Slijedeći govornik bio je dr. Nordau. Započeo je svoj govor s jednim citatom iz marsejeze: »Le jour de gloire est arrive!« Danas, 24. aprila, počinje drugo poglavlje povijesti, čije je prvo poglavlje začelo 2. novembra 1917. Još stojimo na pragu naše zemlje. Ali već smo pred ulazom i velimo svijetu, da ćemo našu sudbu sami udesiti na našu diku, a na blagoslov čovječanstva. Ovo nije nikada više trebalo uzora, koji nauča pravednost i ljubav. Naše vlastito oslobodjenje znači podignuće uzor-države za svijet.

Berthold Feiwel je izjavio: U buri osjećaja, što ih u nas budi istorijski momenat, vidimo gledajuć u prošlost sliku minulog cijonizma, koji je dosele bio samo jedan put. A sad je postignut cilj. Ismijehivana od cijeloga svijeta uzela je jedna grupa idealista na se trud, rad i razočaranja i nije izgubila ispred očiju cilja usprkos boli, što su se nakupile zadnjih decenija. Osjećamo se najtješnije ujedinjeni sa cijelim židovskim narodom i pozdravljamo dan oslobodjenja židovskog naroda i zemlje.

Josip Cowen izrazio je blagodarnost židovskog naroda vlastima i odluku za rad.

Upravo iz Jeruzalima prispjeli Aleksandar Goldstein izvješćuje o junačkom držanju palestinskog židovstva, koje je za vrijeme izgreda bilo posve složno i hrabro. Židovstvo je u zemlji bilo tako organizovano, da nije nikakav napadaj pokušan, ni u židovskoj četvrti Jeruzalima. Napadaji proizašli su samo od jedne neznatne grupe, a nijesu od arapskog pučanstva bili ni odobravani ni podupirani. Židovsko držanje ukljućivo starog jišuva bilo je udivljenja vrijedno. Iza uapšenja Jabotinskoga počelo se sakupljanjem potpisa i izjava solidarnosti, te su tisuće potpisa dani iz krugova staroga jišuva, pošto je nadrabin Kuk dozvolio pisanje subotom. Židovska spomenica na englesku upravu, koja nosi tisuće potpisa, izjavila je, da potpisatelji traže, da se s njima postupa isto tako kao s Jabotinskijem, budući da samo uslijed pomanjkanja oružja nijesu poput njega sudjelovali u samoobrani. Junaštvo i odlučnost židovskog pučanstva je vrijedno zapamtiti kao dobar primjer za budućnost.

Schönfeld (mizrahi) naglasio je slogu cijonizma, koji u pogibli i borbi ne pozna stranaka, te izrazio nadu, da će obnova židovske domaje s nova oživjeti proročki duh.

Skupština je odaslala čestitne brzojavke Weizmannu, Sokolovu, Herbertu Samuelu, Brandeisu, vaad hazmani-u, cijonističkoj komisiji i Jabotinskome. —

Svečana sjednica u berlinskom cijon. uredu. Dne 26. aprila držala se u svečano iskićenim prostorijama cijonističkog centralnog ureda u Berlinu svečana sjednica, kojoj su pribivali članovi Akcijonog komiteta, predstojništva cijonističke federacije za Njemačku kao i mnogi sumišljenici.

Predsjedao je dr. Klee, koji nakon pročitanja poznatog brzojava o riješenju palestinskog pitanja u San Remu izreče hvalu muževima, koji su nas s mnogo truda i energije vodili i koji će nas dalje voditi u Erec Jisrael. Hoćemo, da crpimo snagu iz ovog velikog momenta, hoćemo da stavimo svu našu snagu i sva naša sredstva u službu naše stvari.

Zatim je pročitano pozdravno pismo, što ga je sa konferencije njemačkog mizrahi-a poslao predsjednik Herm. Struck.

Prof. Warburg sjećao se u svom govoru s ljubavi muževa, koji su nam kao prvi pokazali put i u najtežim vremenima bili našim vodjama: Herzl, Wolfsohn, Členov.

Izmedju ostaloga reče: »Svi mi morat ćemo naše skrajnje sile napeti, da bar donekle udovoljimo zahtjevima, što ih ovaj čas na nas stavlja, ali imamo i čvrstu vjeru, da će nam uspjeti. Mi znamo: Stojimo u jednom od najozbiljnijih najvećih i najodgovornijih časova židovske istorije. Neka bi se pokazalo, da smo mu potpuno dorasli.

Dr. Šmarja Levin: Prijatelji, ja sam sav svoj život govorio i riječ je moje oružje. Zaželio sam sebi uvijek čas, kad bih mogao umuknuti. Ovaj je čas sada nadošao: Ne nalazim riječi. Ne mogu još da shwatim, što se sad dogodilo. Dobro razumijem, da je drugi Ješaja govoreći o oslobodjenju rekao: stvorit ću novu riječ. Stara riječ više ne vrijedi. Ne možemo da izrazimo s riječima ono, što se sad u našem životu zbilo.

Borili smo se dvije tisuće godina za naše priznanje, svijet nas nije htio priznati. Bila je to velika Dreyfusova parnica, a danas je obavljena njezina revizija. Svijet je priznao naše pravo na Palestinu. Nasmoći ćemo snage, da Palestinu lijepo udesimo. Kazuje nam se, da nemamo jamstva, da nas ne će napadati. Mi moramo naš život tako udesiti, da ne će nitko moći u nas da dira. Iz naše snage moramo do postanemo netaknutljivim.

Obuzima me čudnovat osjećaj: Zavidjam Englezima. Velika je micva povratiti Židovima njihovu zemlju, moguće da je najljepše djelo istorije popraviti ovakovu nepravdu. A nije bila jedino Engleska; moramo se sjetiti, što su sve učinili američki Židovi. I to se desilo kao s Josipom i njegovom braćom: Tri milijuna došlo je u Ameriku, pribavili sebi ondje političkog upliva. U kritičnom času prikupili su sve svoje snage i pomogli nam do pobjede. Jednako su tako radili engleski Židovi. Koje li razlike izmedju Židova u Engleskoj pred dvadeset godina i danas. Razvitak mora da svagdje dodje. Kad mrtvi ustanu, to je spori proces. Samo pojedine židovske grupe nijesu toga još shvatile, ali i one morat će da dodju k nama, doći će putem Palestine.

A što ćemo sada? Dat ćemo naš imetak, dat ćemo naše ja, nu sve je to premalo. Mi moramo pokazati, što je sloboda. Jer smo 2000 godina živjeli u gallutu, imamo pove drugačije pojmove o slobodi, nego li ostali narodi. Naša misija sastoji se u tome, da postanemo slobodan narod, da izgradimo svoju zemlju i da svijetu kažemo nešto novo.

Govorilo se ovdje o vodama, a ja bih htio da govorim o vodenima, koji su uistinu bili vode. Potcjenili smo ih i možda ih nismo razumjeli. To su halucim, naši prvi pijoniri, koji su u našoj zemlji radili. Mnogi od njih su poginuli. Mi bi i onako morali dobiti Palestinu, ali ovih 40 godina bilo je kao 40 godina u pustinji nakon izlaska iz Egipta. One su pospješile proces. Još nekoliko riječi o junacima, koji su pali u Metuli i Jeruzalimu. Oni su svojom krvlju zapečatili naše oslobodjenje. Poka, zali su cijelom svijetu naše pravo na Palestinu. Njihova odlučnost da brane našu zemlju, a ako je potrebno da i zadnji čovjek pogine, prisilila je velike sile da nam dadu Palestinu.

U Londonu sam doživio, da je na obljetnici svršetka rata cijeli grad od 9 milijuna ljudi 2 minute mirovao i šutio. Kad bi mogli sad skupiti onih 15 milijuna Židova, koji toliko trpe pod pogromima u Ukrajini, pod pritiskom u Poljskoj, antisemitizmom u drugim zemljama, da bi za nekoliko časova mirovali i šutjeli, te mislili na onoga, koga se ne vidi. Neka se zamisle u važnost časa: bili smo robovi, a sad smo postali slobodni. Naša sloboda zajamčena nam je za sva vremena.

Mi smo da upotrijebim jednu riječ Bialikovu, zadnja generacija ropstva i prvi spasenja. Nadam se, da ćemo svi ispuniti svoju dužnost. Naša omladina mora upreti sve sile, da Palestinu učini uzor-državom. Ne samo na dobrobibt židovskog naroda, već i na dobrobit cijeloga čovječanstva. Što su narodi mogli da nam dadu, dali su. Sad sve zavisi o nama. Uvjeren sam, da ćemo ispuniti svoje dužnosti.

Sprinzak: Teško je, da se zamislimo u novi položaj. Još prije kratkog vremena bilo je stanje nepovoljno, a sad nam je doška ugodna vijest. Zadnjih godina imali smo mnogo iluzija. Mi u Palestini osjećali smo se osobito jakim No bilo je časova, u kojima smo sumnjali i bojali se, da nas se ne bi opet prevarilo. Sad eto stiže vijest, da nas priznaju, ne jedan narod, već zastupnici velikih sila. Ako nam oni kažu, eto put je za Vas otvoren, tad je u istinu došao veliki čas. Sjećamo se danas još događaja u Jeruzalim i Tel Haju. Naša bol je još uvijek veća no naša radost. Ove događaje ne možemo oprostiti ni u sadanjem času. U našoj zemlji našao se za njih snažan odgovor. Reklo se, da mrtvaci u Jeruzalimu nisu žrtve pogroma, jer njihova će krv staviti u gibanje deset hiljada mladih ljudi, koji će doći da izgrade našu zemlju. Kad bol vodi ovakim riječima, tad je put za nas otvoren. Kao i Šemarja Levin velim: Ako se u istini zbude ono što nam je obećano, onda imamo dužnost, da u našoj zemlji stvorimo nešto veliko i lijepo. Bit će sigurno na našem putu još mnogo zapreka. Prije svega hoćemo izjaviti, da želimo živjeti u dobrim i prijateljskim odnošajima prema arapskom pučanstvu. Želimo miran i pošten rad. Pozdravljamo simpatiju engleskog radništva, ali naš cilj moći ćemo postići samo vlastitim radništvom. Počinje teški put stvaralačkoga rada.

Pjevanjem Hatikve svršila je sjednica.

Iz Palestine.

Sara Thon. U oči Pesaha otela je neumoljiva smrt i opet jednu značajnu ličnost, jednu produktivnu silu novog palestins-

kog jišuva. Prij kraju mjeseca adara umrla je u Jerušalajimu poznata ženska radenica Sara Thon. Ime je pokojnice usko vezano sa svim podvizima koje su poduzimale zadnjih godina naše žene u Palestini. U javnome životu nije bilo moguće ništa početi ili dovršiti bez gospode Sare. Ona je provela organizovanje žena, davala poticaja za svaki socijalni rad, ona je bila među prvima u pokretu za žensko izborno pravo, ukratko — Sara Thon je uvijek stajala u središtu svega, što zasijeca u život naše palestinske žene. — No bez sumnje si je pokojnica stekla najvećih zasluga na privrednom polju. Otkako se pred mnogo godina nastanila u Palestini, neprestano je i neumorno radila na svojoj dalekosežnoj osnovi, da u Palestini podigne industriju čipaka. Njeno je nastojanje bilo okrunjeno samo malenim uspjesima, pa je njen rad, koji je uzornom energijom i velikim samoprijegorom provodila lijep početak, na kome će onda trebati dalje graditi.

Budućnost Palestine. Židovsko-arapsko bratimstvo.

Reuter javlja 27. aprila iz San Rema: Odluka vrhovnog vijeća pozdravljena je u svim jevrejskim krugovima sa zadovoljstvom. Cijonistička i arapska mirovna delegacija priredila je zajednički diner, a obje se stranke izjavile za zajednički rad na istoku. Dr. Weizmann, voda cijonističke delegacije reče: Dvije su odluke od najveće važnosti pale. Prva je uvrštenje Balfourove deklaracije glede Palestine u mirovni ugovor, koja time dobiva međunarodni značaj. Mi smo uvijek smatrali Balfourovu deklaraciju poveljom naše slobode kao i tu međunarodnu sankciju preokretom u židovskoj povijesti. Druga je odluka, da se britska vlada izjavila spremnom, preuzeti mandat nad Palestinom i u svrhu izvršenja Balfourove deklaracije sama postaviti civilnu upravu, pri čem će naravno uzimati osobiti obzir na pravne interese nežidovskih zajednica.

Cijonistima se pruža osobito zadovoljstvo, videći, kako vlada bezodvlačno stupa na rad. Započinjemo obnovu najvećom pomnjom, budući da su prilike u Palestini zadnjih godina izazvale sveopću demoralizaciju. Ova bolna perijoda je prošla, a Židovi kao i Arapi pozdravit će početak rada oko obnove kao oslobođenje od teške more.

Zahtjevi palestinskih Židova. Pod naslovom: »Jedinstveni Erec-Israel i slobodan ulaz« objelodanio je tjednik »Hapoel-Hacajir« u svojem broju od 19. marta slijedeću izjavu:

Vanjskim mirom, ali nutarnjim uzbuđenjem dočuo je židovski Jišub za osvadle, pune mržnje, koje su podigli politički neki šarlatani protiv Židova i cijonizma. U dubokoj žalosti, bolom i udivljenjem, stojimo nad grobovima junaka gornje Galileje, koji su nanovo svojom krvlju dokazali naše vječno istorijsko određenje i našu narodnu predaju: Da je Palestina jedna jedinstvena zemlja, od sjevera do juga, od istoka pa sve do zapada i da je to naša zemlja na osnovu naše povijesti i na osnovu volje naroda, da je oslobodi i obnovi.

Sveukupni židovski narod u svim djelovima svijeta, kao i zastupnici toga naroda u ovoj zemlji ne će nikako podnositi ma ikakav pokušaj s kojegod strane, da se granice ove zemlje ili naš položaj u čem god smanji. Sa svom snagom pravednosti našega zahtjeva i sa svom gorčinom naših velikih muka braniti ćemo naše neosporno pravo, da ovu zemlju za nas izgradimo, zemlju iz koje smo bili protjerani, ali s kojom smo vezani nerazrješivim vezama.

Jedinstveni Erec-Israel i sloboda židovskog useljivanja, to je naš izričiti zahtjev, u kome se objavljuje volja cjelokupnog židovskog naroda u Erec-Israelu i izvan njega. Taj nam se zahtjev mora ispuniti još i prije no što se bude odredila politička sudbina zemlje. Ovaj zahtjev, u kojem je složno palestinsko židovstvo svih slojeva, u gradovima i na selu, dolazi do izražaja u slijedećoj izjavi.

»Židovsko pučanstvo Palestine protestira sa svom odlučnošću protiv diobe zemlje otcjepljenjem djelova na sjeveru i na istoku, što bi umjetnim načinom rastrglo ono, što je na osnovu povijesti i naše narodne svijesti nerazrješivo i što bi potkopalo uvjete naravnog razvoja zemlje. Nikad ne će pristati židovski narod na raskomadanje njegove istoričke zemlje.

Židovsko pučanstvo Palestine zahtjeva, da se ukinu sve zapreke useljivanja i da se bezodvlačno otvori put u zemlju svim Židovima diaspore, osobito onima, koji u židovskoj domaji traže utočište od pogibli i propasti, koja im prijeti u zemljama istočne Evrope. Židovska krv, koja se proljeva naočigled cijeloga svijeta viče k nebu, zahtjeva osudu pravde od narodâ, koji šutke sve to promatraju, a da ne ispunjuju svoju dužnost i da poprave grijehe generacija: Da povrate razasutom i progonjenom narodu njegovu staru domovinu i da mu pomognu izvršiti obnovu i izgradnju narodne domaje na temelju pravednosti i jednakopravnosti za sve narode, koji nastavaju zemlju.«

Ovome glasu ujedinjenog Erec-Israela priključiti će se i glas Židova razasutih u galutu. Više no na proteste i formulirane zahtjeve pouzdajemo se u pozitivni rad. Stvaranjem židovskih naseobina u cijeloj zemlji i pomoću radne židovske mase, koja je ukorjenjena u zemlji i narodnoj kulturi, učvrstit ćemo naše pravo i osvojit ćemo našu zemlju.

Protesti Arapa protiv anticijonističkih demonstracija Da dokažu, kako su nedavne anticijonističke demonstracije u Jeruzalimu bile upriličene samo od ekstremista te kako se one kose sa držanjem sveukupnog arapskog pučanstva, a naročito sa raspoloženjem felaha, poslali su predstavnici mnogobrojnih arapskih sela generalu Bolsu, vrhovnom upravniku Palestine proteste protiv demonstracija. Evo ovdje u prevodu jedan od tih dokumenata, koji daju vjernu sliku raspoloženja palestinskih Arapa prema cijonizmu.

«Chiefu Administratoru, O. E. T. A. (Jug). Jeruzalim.

Poštovani gospodine! Slobodni smo, da Vam izrazimo čuvstva našeg najdubljeg strahopočitanja i ujedno naš protest protiv anticijonističkih demonstracija s molbom, da to saopćite konferenciji mira i engleskoj vladi.

Da bi se čim prije onemogućio svaki utjecaj nedavnog manifesta i demonstracija nekolicine ljudi u palestinskim gradovima, napose u Jerušalajimu i Jafi, tražimo mi potpisani, budući da predstavljamo većinu t. j. 70 postotaka svega pučanstva odnosno 90 postotaka seoskog pučanstva, da se uprava i vlada u našim gradovima stavi pod kontrolu i vrhovni nadzor Velike Britanije. Mi ćemo pripoznati svaku odluku i svaku naredbu, koju bude izdala Velika Britanija u pogledu kojih god lica ili stvari.

Nadalje konstatujemo, da cijonističko useljavanje ne nosi sa sobom nikakve opasnosti niti za javne niti za privatne interese te da će se naši odnosi prema cijonistima osnivati na pravednosti.

Slijede 203 potpisa iz 82 sela.

Krvavi dani u Jeruzalimu. Iz prikaza i izvještaja židovskih novina u Palestini proizlazi, da su lokalne engleske oblasti mnogo krive — usljed nemara — zadnjim nemirima. Engleski činovnici prekoračuju često svoj djelokrug. Osuda Jabotinskoga i 19 članova samoobrane je provokacija cijeloga židovskoga naroda. Židovski narod ne će dopustiti, da se išta dogodi čovjeku kao Jabotinskomu, koji nije htio da skrštenih ruku stoji i gleda, kako mu ubijaju braću. Tražimo da se smjesa ta sramotna osuda kasira i da se puste na slobodu osuđeni. Engleska okupacijona vlast mora odmah da bude izmjenjena s ljudima, koji će postupati u smislu londonske vlade, koja je preuzela mandat nad Palestinom i obvezu da stvori narodnu domaju za židovski narod.

— **O pogrebu žrtava** krvavih izgreda na pesah piše »Haarec«:

Šestorica ranjenih umrli su. Pripadali su najraznijim staležima i općinama i to: agronom Samuel Avraham Haramati, Jehuda Lejb Lasovsky, rabin iz Amerike, rabi Mihael Gross, Šmuel Eliezer Nigel, Meir Gano i dijete Josef ben Šalom Hamdi.

Ova šestorica su pesah žrtve, koje su ove godine žrtvovani na žrtveniku mržnje.

Strogo odjeljeni po svojim općinama, nazorima i mišljenju za života, ležali su jedan uz drugoga mrtvi. Pali su zajednički za čast svoga naroda, za zajedničku stvar naroda.

Jaka vojnička straža opkolila je bolnicu. Dan primiče se kraju i skoro je šest sati, čas, kad nitko ne smije biti na ulici. Židovi pokorit će se naredbi vlasti. Prisiljeni su da se pokore opsadnom stanju i ne će moći da otprate do groba svoje mučenike.

Ruska pogromska vlada dopustila je nakon pogroma u Kišinjevu vjerski pogreb uz učešće od 100000 ljudi. Nama, u našoj zemlji, nije ni to dopušteno. Težak je to udarac: zabranjeno nam je, da pratimo do rake naše junake.

Iza šest, kad se masa razišla, bio je pogreb. Vlada poslala je šest automobila za mrtve i 30 živih, kojima je dopušteno prisustvovati pogrebu. Pred mrtvačkim kolima stoji automobil sa strojnom puškom, a na cijelom putu, od bolnice do groblja, stoje vojničke straže.

Aškenaska je hevra Kadiša bez obzira na pripadnost pojedinaca dala svima zajednički počasni grob. U predvorju govorio je rabi Kuk ganutljivo žalobno slovo.

Dan se primiče kraju, nijema tišina obladala je malim brojem sakupljenih. Lijesovi postavljeni su na dva automobila. Iza njih slijede u autu 12 članova hevre kadiše, a zatim rodbina pokojnika. Za ovima vozili su se zastupnici Hadase, dr. Rubinov, dr. Segal, inžinir Kantor, a u automobilu

cijonističke komisije Usiškin, Joffe, dr. Zolo de Pool i Risland. Konačno slijedili su u Rottenburg, dva židovska časnika i nekoliko ljudi. Na ulicama nema žive duše, samo na balkonima kuća skupile su se židovske obitelji, s tugom i bolom u srcu.

Kad je povorka stigla na maslinovo brdo, već se bio spustio mrak. Pogreb trajao je dva sata. Na groblju nisu držali govora, tek je jedan član hevre kadiše tiho molio kadiš.

— **Jabotinski osuđen na petnaest godina robije.** Prema vijestima cijonističke komisije osuđen je Vladimir Jabotinski (osnovatelj židovske legije) na petnaest godina robije. Drugi, koji su optuženi, da su učestvovali u samoobrani, osuđeni su na 3 godine. —

Iz Jugoslavije.

Potreba gradjevnih zanatlija i radnika za Palestinu. Židovski gradjevni zanatlije i radnici, koji žele otići u Palestinu, neka se što skorije prijave palestinskim povjerenicima svojih obitavališta, a u koliko tamo nema palestinskog povjereništva, izravno Palestina resoru (adr. Inž. dr. Avram Werber B. Brod). Potrebni su u prvom redu zidari, tesari, gradjevni nadničari, gradjevni stolari, bravari, i limari, kao i drugi radnici gradjevne struke. Dolaze u obzir i osobe, koje se žele gradjevnoj struci kao radnici posvetiti.

— **Židovski zemljoposjednici** se umoljavaju, da se prijave Palestina resoru S. C. J. (adr. Dr. inž. Avram Werber B. Brod), da li žele primiti židovske zemljoradnike na izobrazbu, pojedinačno ili u grupama.

Uvjeti prema sporazumu. Umoljavaju se svi židovski zemljoposjednici, da nam pomognu u ovoj vrlo važnoj stvari, koja je od jednake važnosti za našu budućnost u Palestini kao i u galutu.

Palestina Resor S. C. J.

Demisija predsjednika zagrebačke bogoštovne općine. Predsjednik zagrebačke izraelitičke bogoštovne općine g. dr. Robert Siebenschein dao je svoju ostavku. Kako čujemo, predstojništvo je općine zaključilo, da demisijonira koncem ove godine, u koje će vrijeme biti ponovni izbori.

Svečane proslave povodom zaključka u San Remu. Zaključci konferencije mira, kojima se podijelio mandat nad Palestinom Velikoj Britaniji, da vodi skrb i podupire nastojanja židovskog naroda oko ostvarenja javnopravne osigurane narodne domaje u Palestini, ispunila su srca svih Židova u Jugoslaviji velikim oduševljenjem. Sa svih strana kraljevstva primili smo brzojavne čestitke i izvještaje o proslavama tog znamenitog dogadjaja, pa smo uvjereni, da će i naši Židovi znati u ovom času, da ispune dužnosti prema svome narodu.

Niže donosimo pojedine izvještaje.

Zagreb. Na pismeni zahtjev svih židovskih društava u Zagrebu zaključilo je predstojništvo naše općine, da priredi svečanu službu božju povodom zaključka u San Remu. Svečana proslava održana je u subotu, dne 8. o. mj. u 11 sati prije podne. Sinagoa bila je puna općinstva iz svih slojeva gradjanstva. Potpuna tišina pokazala je, da su svi svijesni veličine i svetosti časa. S Naumbergovim »Ma tovu«, koji je natkantor Rendi uz pratnju kora savršeno pjevao, dao je duboku posvetu čuvstvima sakupljenih. U gotovo polsatnom snažnom retorski i čuvstveno cjelovitom govoru razlagao je prof. dr. G. Schwarz znamenovanje dana. Rijetko kad saslušan je u našem hramu s tolikom pobožnošću jedan govor, a malo ih je dosad bilo, koji bi ostavili ovako jak dojam. Zatim je kor zapjevao Rendijevu »Lo amut« sa solom g. natkantora. U usrdnoj molitvi, pune ljepotom misli, dubokom pobožnosti, uzvišenom dikcijom zahvalio je sijedi nadrabin dr. Hozea Jakobi čuvaru Izraela za ponovno spašenje. Patrijarhalna pojava, duboko osjećanje, kojom je odisala svaka njegova riječ, snažno je djelovala na slušateljstvo dirnuv ga u dubinu duše. Iza toga zapjevao je kor Sulzerov »Hajom teamcenu«. Nadkantor Rendi svojim je glasovno i čuvstveno jednako lijepim pjevanjem i udesbom muzičkog i korskog dijela službe božije uzdizao srca slušalaca. Osobito se jako i svečano dojmila njegova kompozicija, puna religijoziteta, kojom se stavlja o bok najboljim tvorcima sinagogalnih skladba.

Na koncu zapjevalo je općinstvo hatikvu. Korom je ravnao g. Žiga Hirschler s puno revnosti, te je i kor svoju zadaću savršeno izvršio.

Sarajevo. Dne 1. maja održane su u obim hramovima svečane službe božje zahvalnice.

U 10 sati do podne održana je u aškenaskom hramu, a prisustvovali su joj uz općinski odbor svi članovi te općine, mnogo sefarda i odbor Židovskog narodnog društva.

Nadrabin dr. Weszel oslovio je pobožni zbor svečanim govorom, koji je u prisutnih izazvao dubok dojam. Završio je molitvom zahvaljujuć bogu, koji nije ostavio u najtežim momentima istorije svog naroda. Tori pozivani cijonisti darovali su isključivo za Židovski narodni fond.

U 6 sati poslije podne istoga dana, bila je proslava u sefardskom hramu, dupko punom pobožnog općinstva. Cijeli odbor sefardske općine sa predsjednikom g. ing. Sumbulom, odbor Židovskog narodnog društva, reprezentanti svih drugih židovskih društava, rabini i vjerski funkcijonari svih hramova pribivali su svečanoj službi.

Služba je započela pjevanjem zbora učenica sarajevskih škola pod ravnanjem kantora Altarca. Iza otpjevane molitve po kantoru Altarcu izrekao je nadrabin dr. Levi svečani govor upravo savršenom dikcijom, sa mnogo čuvstva, te svojim izvodima slušatelje ganuo do suza. Iza otpjevane Hatikve po prisutnima počelo je inicijativom nadrabina dra. Levia sabiranje za Ž. n. f., koje za kratak čas doseglo svotu od K 50.000.

Brčko. Na vijest o oslobodenju Palestine odlučila je ovdjašnja mjesna organizacija u sporazumu sa jevr. općinom, da svečanom službom božjom proslavi to veliko veselje.

Ova se svečanost obdržavala u nedelju 14. ijara (2. maja). Hram je bio dekorisan sagovima i okićen cvijećem, kod kojeg su posla sudjelovale naše marljive djevojke i gospođe. Pred hramom su bile izvješene cijonistička i državna zastava, a mala djeca su sa plavo-bijelim barjačićima dočekivala svečare i goste. Svečanosti su prisustvovali prestavnici gotovo svih javnih korporacija, među inim kot. ureda (sa predstojnikom), srp.-prav. općine, rimo-kat. župe i t. d. Božju službu vršio je sum. Katan uz sudjelovanje mješovitog kora, dočim je svečani govor držao sum. dr. I. Altarac. Govorio je o idealnim i moralnim principima, kojih će se morati držati nova slobodna jevrejska država, dotakavši se historijskih mjesta. Govor je bio praćen osobitom pozornošću. —

Brod n. S. U subotu, dne 8. maja održala se svečana služba božja. Svečanu propovjed držao je naš uvaženi sumišjenik g. rabin S. Stern. Njegov lijepi i mislima duboki, a nadasve čuvstvom bogati govor vrlo se dojmio slušatelje, te je mnogo oko zasuzilo.

Na večer priredjena je u kasini po organizacijama Brod n. S. i Bos. Brod a uz sudjelovanje omladinskog društva »Max Nordau« proslava. Svečani govor dra. Oskara Spieglera ostat će brodskim Židovima u vječitoj uspomeni. Iza toga prikazala je omladina kazališni komad »Erec Jisrael« od dra. A. Werbera, za koji se autor mnogo trudio, te i potpunoma uspio. G. Werber bio je izazvan više put na pozornicu te bio predmetom burnih pozdrava i povladjivanja. Izim moralnog uspjeha bio je i materijalni uspjeh vrlo povoljan. Skupljeno je oko 35.000 kruna za židovski narodni fond.

Nadalje smo primili obavjest, da se svečane službe božje priredile u Beogradu, Požegi, Varaždinu, Pakracu i mnogim drugim mjestima.

Pozdravi cijonističkih grupa u povodu priznanja židovske narodne domaje. U povodu vijesti o zaključku u San Remu primio je Savez cijonista Jugoslavije ove telegrafske pozdrave:

Bitolj, 9. maja 1920. Primili smo depešu od 27. marta. Velika radost vlada u židovskom pučanstvu Bitolja radi uspjeha u pogledu Palestine. Danas je velika vjerska svečanost u sinagogi Abrabanel, zastave su izvješene. Molimo, da nam saopćite potankosti. Šalom!

Bene Sion.

Skoplje, 10. maja 1920. Inicijativom cijonističkog društva »Tehiat Jisrael« židovsko pučanstvo Skoplja ujedinjeno u sinagogi, da proslavi odluku u San Remu, kojom se mandat nad Palestinom povjerava Velikoj Britaniji s naputom, da uspostavi židovsku narodnu domaju, protestuju najodlučnije protiv zlodjela počinjenih po Arapima protiv naše braće u Palestini. Zahtjeva, da vlada Velike Britanije povede strogu istragu, e da iznadje odgovorne i da ih se privede strogoj kazni. Zahtjeva nadalje, da se što skorije dozvoli useljivanje u Palestinu. Izražava svoje osjećaje poštovanja prema cijonističkim vodjama za njihov plodonosni rad i želi konačni uspjeh ostvarenja naših težnja. Pripošilje svoje čestitke vladi Velike Britanije na mandatu, koji joj je povjeren i nada se, da će ona ostvariti obećanje za potpuno zadovoljenje cijonističkih težnja. Poručuje Savezu cijonista Jugosavije svoje iskrene čestitke.

Cijonističko društvo »Tehiat Jisrael«.

Banjaluka, 2. maja 1920. Neizrecivim veseljem i dubokom zahvalnošću primili smo vijest o Palestini. Slobodni smo da u to ime najsrdačnije čestitamo slavnom odboru Saveza Cijonista Jugoslavije. Priredit ćemo službu Božju i svečanost i nastojat ćemo, da ispunimo svoje cijonističke dužnosti. Hedad!

Rabin dr. Keller, predsjednik mjesne organizacije

Direktor Riemer, predsjednik Kadime

Ludbreg, 3. maja 1920. Mjesna cijonistička organizacija »Agudat Cijon« Ludbreg, šalje najtoplije čestitke vodjama u Londonu i Savezu Cijonista Jugoslavije u povodu istorijskog dogodjaja u životu židovskoga naroda.

Predsjednik Scheyer
tajnik Appler.

Ratni zarobljenici. Primili smo od cijonističkog centralnog biroa u Berlinu 3. svibnja o. g. popis slijedećih ratnih zarobljenika iz Jugoslavije, koji borave u zarobljeničkom taboru u Krasnaji Rječki:

1. Boskovitz Sigmund, obavješćuje se: Boskowitz Matija, Tuzla;
2. Bräuer Gyula, obavješćuje se: Bräuer Lajoš, Zombor;
2. Gal György, obavješćuje se Gal Dezsö dr., Bezdan;
4. Sumbulović Cezar, obavješćuje se: Pinto Rifka, Sarajevo;
5. Weiser Feliks, obavješćuje se Weiser Izidor, Zagreb;
6. Spitzer Milan, obavješćuje se Spitzer Žiga dr., Djakovo;
7. Weiss Makso, obavješćuje se Weiser Jenö, Banjaluka.

Navedeni se zarobljenici nalaze dobro i mole vijesti od svojih rodjaka. Pisma im se mogu slati posretstvom danskog crvenog križa, Kopenhagen, Cristianborgschloss.

Izložba kipara Roberta Spieglera. Kipar Robert Spiegler priredjuje svoju kolektivnu izložbu počevši od 19. o. mj. u Ullrichovom salonu. To je prva izložba čovjeka, koji je vlastitim trudom, bez ičije potpore a u borbi s egzestencijom, nastojao oko svog umjetničkog dotjerivanja. Nadamo se da će naše gradjanstvo posjetiti ovu izložbu.

Tiskovnom fondu darovali su: Julijo Singer, Zagreb 200.—, Fanika Goldschmiedt, Novigrad 68.60; N. Kanger Kladanj 48.—; Žid. grad. društvo »Šalom, Sanskimost 40,—; David Herzog, Zagreb 34.50; Eugen Berl, Zagreb 30.30; N. N. Križevac 24.—; Artur Steiner Zgb. 23.—; Adolf Licht, Zagreb 20.—; Lav Stern, Zagreb 16.60; Samuel Breier, Jaska 10.—; Dr. Robert Rosenberger, Zagreb 7.—.

Darovateljima najljepše zahvaljujemo!

Zaruke. Predsjednica židovskog omladinskog društva u Brodu n. S. gospodična Ernestina Adler, zaručila se sa gospodinom Lavoslavom Schwarzom iz Zagreba.

Vijesnik Povjerenišlva Židovskog narodnog fonda. (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Zidovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka,

Adresa za opise: Zagreb Ilica 33. I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt ndustriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom sv e

Iskaz darova

za vrijeme od 15./IV. 1920. do 30./IV. 1920.

Opći darovi.

Zagreb: V. R. K 10.—, Refizirani kamati Davida Levi — Hinku Lederer 80.—, A. Singer 51.—, Dr. Margel 51.—. 192.—
Mtrovica: Adolf Sommer 62.—.
Pakrac: Izidor Teichteil kod tore 30.—
Zemun: dar u hramu: Berta Schwarz 30.—, po 20.— Jos. M. Sasson, Jos. Izahar, Jak. K. Levi, po 10.— Herman Bihali, Robert Levi, Rika Kohn 120.—
404.—

Škrabice.

Zagreb: Drag. Hischl 26.—, David Spitzer 142.— 168.—
Zenica: Žid. nac. društvo 82.—
Bijeljina: Mjesna cij. org. 64.—, Montilja 26.—, Baruch 25.—, Baruch sen. 10.—, Grünfeld 10.—, Perera 10.—, B. Šlojmović 36.—, 181.—
Zemun: N. Lövi 15.—, B. Beherano 144.—, Jos. Izahar 42.—, R. Herzl 37.—, 238.—
Bihać: Samuel Atijas 10.02, Sabatej Levi 34.20, Avram Levi 15.44, Jak. Atijas 4.—, Avram Atijas 8.60 72.26
741.26

Samooporezovanje.

Prijedor: K. Sch. 5.—
Mitrovica: Po Mjesnoj cijon. organ. Heinr. Rösler 5000.—, Izidor Pollak 4000.—, Dr. Ž. Baum 2500.—, Adolf Spira 1000.—, Spira Herta 300.—, po 200.— Vilim Weiss, Adolf Sommer, po 100.— Siegfr. Levi, Herman Rothmüller, Perl Lajoš, Mavro Fleischmann, Fina Weiss, Roza Levi, Terezija Sommer, Mor Perl, Sigm. Gross, Terezija Gross, po 60.— S. Levi, po 50.— Skopal Bela, Eduard Alt, Oskar Lederer, Rosalija Alt, Bela Krauss, Gross Regina, Gross Elvira, po 30.—, Kohn Julio, po 25.— Terezija Rothmüller, Karolina Rothmüller, Šandor Perl, po 20.—, Jakob Freund, David Ferstner, Judita Freund, Cila Alt, Mira Levi, po 10.— Beno Ferster, Leo Freund, S. Skopal, Krauss Vilma 14.855.—
Bijeljina: po 20.— Pijade Heskija, Jako i Sado Danon, Jos. Sam. Alkalay, po 10.— Josef i Merkuš Alkalay 100.—
Fojnica: Dr. Izrael 30.—
Križevac: U gaj Bne Jisrael po 100.— Milan Breyer, Vlatko, Jelisava i Zora Hirschl po 4.— Ivo Neumann, po 2.— Stj. Berkeš, 56.—
15.046.—

Masline.

Bijeljina: Izidor Salom n. i Bukica Alkalay 20.—, Zadik A. Danon n. i Jos. S. Alkalay 20.—, Buki Pijade n. i Amodajim 10.— sve u vrt Ride Baruch 50.—
Kriöevac: U gaj Bne Jisroel po 100.—, Milan Lausch, Fritz Pollak, Zora Hirschl, Olga Buchsbaum sakupila 25.—, N. N. 20.—, 345.—
Požega: Hersch Fessel u vrt Mjesne cij. org. 20.—
Mtrovica Adolf Sommer n. i. Livije Pesing
Mitrovica: Adolf Sommer n. i. Livije Pesing u Herzl šumu 150.—
Fojnica: Dr. Izrael n. i. Tilda Izrael u Herzl šumu 50.—
Zemun: Jevrejsko prosvj. društvo 400.—, Cijon. omladina n. i. Julije Sonnenfeld 80.—, Leon Beherano 50.—, sve u vrt Zemun. cijonista 530.—
Zagreb: Dr. H. L. n. i. i vrt Amalija Levi Prisner 200.— Benot Cijon na izletu u vrt Side 105.—, Veselo društvo otvara vrt n. i. dr. Mirko Beck 100.—, R. i M. Sirmai n. i. Slava Stern i Jos. Szemnitz u gaj dr. Scheina 100.—, Ivica, Ružica i Cvjeta Lachmann n. i. Tinke Lachmann u gaj dr. Jakobi 300.—, A. Licht za kino karte u gaj Gjuro Hermanna 28.— 933.—
2078.—

Za učinjene usluge.

Zagreb: Pavao Gutman za uslugu jednog Judejanca 30.—

Nahla.

Bihać: Jakob Juda Altarac 50.—

Dječji sabirni arci.

Djakovo: Šimo Silberg 22.—, Oskar Weiss 100.— 122.—
Fojnica: Poldi Izrael 20.—
Bijeljina: Rida Z. Baruch 28.—
170.—

Obnova Palestine.

Vel. Bečkerek: Poslao dr. Moric Niedermann, prigodom Baumicre Karla Kerpnera sakupljeno 650.—, Mor. Ekfeld sakupio 94.—, Janos Vajda 100.—, razno 26.— 870.—
Vel. Kopanica: Kod obitelji Mandlović sak. prig. otkupa prvorodjenčeta 400.—
Zenica: Židov. nac. društvo 1000.—
Djakovo: djeca sakupila 18.—, Jos. Frank 40.—, na svatovima Ana Schwarz—Feliks Fuchs sak. 200.—, 258.—
Zemun: Rihard i Maks Szemnitz sabrali priodom Beritmile u kući Ignaca Semnitza 160.—
2688.—

„Nordanov grad".

Zagreb: Šah-partija Deutsch-Alberti 50.—, I. S. dobit kod kartanja 200.—, 250.—
Titel: Prigodom Barmicve Karla Kerpnera sakupila Greta 460.—
Bitolj: Poslano po „Jevrejskom društvu B'ne Cijon" višak jedne svečanosti 1200.—, prigodom sabiranja 760.—, na Purim sabrano 480.—, Nisim Mizrahi 200.—, dr. N. Chnerson 200.—, David Cassorla 342.—, Bensio i Samuel Kamhi 400.—, Izak Aroeti 180.—, po 40.— Elijan Pesso, Kambi 48.—, Stefa Starnaldova 20.—, Albert Asael 12.—, Izak Nachmias 10.—, Jakob Aroeti 124.—, Todor Aroeti 80.—, Sam. Levi 80.—
5006.—

Za žrtve pogroma.

Novagradiška: J. Margel 38.—
Trnjani: Herman Weiss 30.—
68.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske i Slavonije i Dalmacije	K 20249.—
Iz Bosne i Hercegovine	„ 1668.26
Iz Srbije	„ 4296.—
Ukupno	K 26213.26

Unišlo je dakle od 1. januara 1920. do 30. aprila 1920. sveukupno K 252.431·80.

ZORICA WEINREBE
LEOPOLD BAUER
zaručeni
LUDBREG RIJEKA
u mjesecu travnju 1920.
30

Dr. ŽIGA BRIL
STELLA BRIL rodj. REDLICH
vjenčani
WIEN ZAGREB
Na mjesto posebne obavjesti.
32

BRANKA DEUTSCH r. SPITZSTEIN
DAVID DEUTSCH
venčani
BOS. GRADIŠKA VINKOVCI
19. travnja 1920.
29

Nova Knjižara Hinko Spiegel

ZAGREB, Petrinjska ulica 22.

NOVO IZAŠLE KNJIGE:

Brod: Sozialismus im Zionišmus	broš.	cijena	K 36·—
Perez: Iu Fesselu	vez.	„	„ 45·50
— . —: Die Nacht auf den alten Markt	„	„	„ 59.85
— . —: Die goldene Kette	„	„	„ 59.85
Zuckermann: Gedichte	„	„	„ 52·—
Kellner: Theodor Herles Lehrjahre	„	„	„ 48·—
Dr. D. Cassel: Hebräisch Deutsches Worterbuch	„	„	„ 70·—
S. Bernstein: Cijonizam njeg. biće i organizacija	„	„	„ 8·—
Dr. Vasilj Popović: Istorlja Jugoslavena			K 15·40

Veliki izbor raznovrsnih knjiga hrvatske, srpske, slovenske i njemačke književnost.
Veliko skladište moderne i stare jevrejske književnosti u izvoru i prijevodima
Sva djela Herzla, Nordaua, Zangwilla, Bubera, Šaloma Aš, Leib Jichok Pereca, Šolem Alehema i svih drugih jevrejskih pisaca.
Udžbenici jevrejskog jezika, cijonistička literatura, jevrejski molitvenici i ritualia.

Židovske razglednice napose slike i crteži Liliena, — Pisaće i risaći materijal i sve školske potrebštine.

Glavno zastupstvo za cijelu Jugoslaviju tjednika:

„Selbstwehr"
Predplata godišnje čeh. K 40·— . . . . . polugodišnje čeh. K 22·—
„Judische-Zeitung"
Predplata godišnje jug. K 50·— . . . . . — četvrtgod. jug. K 13·—

Prima za pretplatu „Wiener-Morgenzeitung"
Godišnja pretplata jug. K 145·— . . . . . polugodišnje jug. K 72·—

NA VELIKO NA VELIKO

KOLONIJALNE ROBE

NUDJA UZ JEFTINE CIJENE TVRTKA

I. DRAGONER,

ZAGREB, Zrinjevac 15. (dvor.)

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

TRGOVINA POKUĆSTVA

JULIO SINGER

ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-26.

Umjetničko nakladní zavod

Vlastita konfekcija papíra i tvornica listovnih omota

Veletrgovina papíra, písaceg príbora i razgledníca

Zagreb, „Merkur" Ilica 31

Brzojavi: Papmerkur. Telefon 17-95

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. – ZAGREB – Jelačićev trg 4.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavnica K 5,000.000·— Pričuve K 2,000.000·—

PRIMA
štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa
4% čistih

KUPUJE I PRODAJE
vrijednosne papire, srećke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA
industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA
mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijedn osn papire, **daje predujmove** na vrijednosne papire kao dionice, rente, srećke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekovee na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srećke, proti gubitku na tečaju.

Izdavatelj i odgovorni urednik S. Spitzer.

Tisak tiskare »Merkur« d. d. Ilica 33.